

Tid indført for at støtte Brugerne, nemlig Bondestanden, mod Godsejerne, for at sikre dem et langt Brugsforhold under saa gode Vilkaar som muligt. Den senere Fæsteloavgivning har ogsaa mere og mere støttet Bondestanden saaledes, at Brugerne af Gaardene maatte siges at sidde med en fordelagtig Brugskontrakt; det skete for at ordne Forholdet mellem Godsejerne og Brugerne. Jeg tror, at hvis man havde overladt Godsejerne frit Valg i sin Tid, havde de ganske sikkert valgt almindelig Forpagtning, og havde man overladt Fæsterne frit Valg i sin Tid, havde de ganske sikkert valgt fri Ejendom. Ingen af dem havde fundet paa at erklære sig for Fæste. Men nu skal Fæste være saa dejligt, nu tale alle ivrigt om Fæste. For mig er det saaledes, at fri Ejendom, selvstændig Ejendom er det eneste, som er værd at stræbe efter, det eneste lykkelige for vedkommende Besidder. Man ser ogsaa, naar man læser Forhandlingerne i Folketinget igennem, at denne Kærlighed til Fæste, som fra en enkelt Side var mere end valen — maa jeg erkende —, nemlig fra det egentlige Regeringspartis Side, er knyttet til en meget væsentlig Betingelse, nemlig, at det skal være kommunalt Fæste eller Samfundsfæste. Ja, saa forstaar man ganske anderledes godt Sagen. Der er ingen Interesse for, at Foreningerne skulle fæste ud, det blev ogsaa udtalt, at det vilde vist ikke blive brugt. Saa snart vi imidlertid komme ind paa gennem § 10 at aabne Døren for kommunalt Fæste, for Samfundsfæste, for Statsfæste, have vi aabnet Døren for det, som Socialisterne have ønsket i saa mange Aar; det er Vand paa deres Mølle. Saa forstaar man saa godt, at der tales saa varmt og ivrigt for denne Form, for Fæste. Den højtærede Minister mente, at man burde ikke slaa Bom for denne Brugsform, naar der nu var nogle, som interesserede sig derfor. Jeg skal dertil bemærke, hvad der blev udtalt af en Taler i det andet Ting, at det i Grunden er ret mærkværdigt, at denne Interesse for Fæste findes saa godt som udelukkende hos Folk fra Byerne, hvorimod vi fra Landet interessere os slet ikke for denne Form og ønske den ikke indført. Naar man nu finder, at denne Form er uheldig under disse Forhold, ved jeg ikke, hvorfor man ikke skal slaa Bom for den. Naar man erkender, at Selvejendom er det, som skaber den lykkeligste Form for Besiddelse for vedkommende Køber, kan jeg ikke indse hverken Nødvendigheden eller Ønskeligheden af at give Adgang til

Fæste, særlig efter at vi have faaet den § 10 ind, som jeg nu skal tillade mig at omtale noget nærmere.

Denne § 10 er indsat i det andet Ting og findes ikke i den højtærede Ministers Forslag. Jeg kunde fristes til at takke Ministeren for, at den ikke var der, men efter at Ministeren har udtalt sig derfor, vel ikke med megen Varme, men dog har sluttet sig dertil, skal jeg indskrænke mig til at haabe paa, at han ikke maa være bleven saa ivrig for § 10, at det skal støde paa store Vanskeligheder at faa den enten helt bort eller i alt Fald væsentligt forandret. Paragraffen lyder saaledes: „For saa vidt en Kommune køber en større Landejendom, hvis væsentligste Areal ligger indenfor Kommunens Grænser, til Udstykning til mindre Jordbrug, er Finansministeren berettiget til at yde Laan af Statslaanefonden hertil under lige Betingelser med de ovenfor nævnte Foreninger. For Laanene i den til Udstykning bestemte Ejendom og i Lodderne hæfter Kommunens Kasse, saa længe Kommunen staar indtegnet som Ejer.“ Jeg skal nu først minde om, at der var en hel Række Aar, hvor man meget hyppig her paa Ting, hver Gang der var Lejlighed til at tale om Kommunalraadene, talte om Overbebyrdelse og for meget Arbejde og om, at man, naar man paalagde disse Raad nyt Arbejde, bevirkede, at de til sidst ikke kunde overkomme det. Det gav sig ogsaa Udslag paa Rigsdagen for ikke mange Aar siden, da man gav Tilladelse til, at Sogneraadformændene, som hidtil havde været ulønnede, nu maatte oppebære en vis Løn. Men et er Teori og et andet Praksis. Det forekommer mig, at ved hver ny Lejlighed, hvor der er Mulighed for at kaste endnu mere Arbejde over paa Kommunalraadene, gør man det. Ved Skattelovene have de faaet en ganske overordentlig Forøgelse af Arbejdet, og nu vil man her give dem endnu et Arbejde ved at tillade dem at købe Ejendomme og administrere dem. At det vil give et betydeligt Arbejde, kan ikke nægtes. Jeg skal tilføje, at jeg har ganske særlig Betænkelighed derved, fordi man fører Kommunalraadene ind paa en Virksomhed, som man ikke kan have nogen som helst Garanti for, at de have Betingelser og Mulighed for at opfylde tilfredsstillende. Det er jo saa sin Sag at rende lige til at bestyre en stor Ejendom, navnlig en Ejendom, som efter al Sandsynlighed er i en meget slet Tilstand, idet det ikke har kunnet betale sig for Ejeren at fortsætte